

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Oplag: 19.800

Nr. 15

10. dec.

75. årg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1954

naar og hvor
De ønsker det
fra

VANDINGSANLÆG
-omgaaende Levering
-forlang Brochure.

DANSK VANDINGS INDUSTRI
PROJEKTERING · FABRIKATION
INGENIØR HOLGER ANDERSEN
SNOGHØJ FREDERICIA · TELEFON ERRITSØ 125

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med flintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne.

Spørg hedeselskabet

KURSUS på skovarbejdskolen

1954/55

5. Alm. skovarbejderkursus fra d.
5. jan. til d. 2. febr. 1955.

Kursus nr. 5 bliver specielt tilrettelagt for folk fra nåletræsskovene. Der vil i denne sæson kun blive afholdt de to ovennævnte kursus i motorsave. Deltagerantallet bliver stærkt begrænset på samtlige kursus, hvorfor ansøgning om optagelse på kursus bør indsendes snarest muligt til

**skovarbejdskolen,
Kagerup st.**

Det rigtige skovningsværktøj kan rekvireres genn. skovarbejdskolen. Prisliste tils. på forlangende. Skoleplan, ansøgningsskema, årsberetningen f. 1953/54, samt evt. andre ønskede oplysninger fås ved henvendelse til skovarbejdskolen. »Vejledn. i brug og vedligeholdelse af motorsave« à 1 kr. pr. stk. + porto og »Regnskabsbog f. motorsave« à 1,50 kr. pr. stk. + porto fås samme sted, betaling kan ske med frimærker.

Ved opr. af filestationer yder skovarbejdskolen vejledning og hjælp ved fremskaffelse af det bedst egnede inventar.

Teglværkernes SALGSKONTOR

ESBJERG
Telefon 265 . 546

Drænrør
2" — 15"
Mursten - Tagsten

SKOVFRØKONTORET

Johannes Rafn & Søn
NORMASVEJ 21 . TLF. VALBY 2
København-Valby

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse
Hørning - Telf. 10 . 314
Østergade 6
Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

AKTIESELSKABET SKARREHAGE MOLERVÆRK

Verdens
stærkeste
Arbejdsstøvle

CODAN

GULD-SEGL
KVALITET

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)
Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15
Lørdag Kl. 9—14

Filialer:
Karup
Flyvestation Karup
Mammen

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK
v/ Marius Ødum
Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer føres
Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

Dansk Brandforsikringsselskab

af 1904 - gensidigt selskab.
Bygninger og løsøre.
Virkefelt hele landet.

Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus.

„VERMUND“

Det gensidige Forsikringsselskab
»Dansk Plantageforsikringsforening«

Driftsregnskab for året 1. april 1953—31. marts 1954.

<i>Indtægt.</i>	
Kassebeholdning pr. 1/4 1953.. kr.	4.457,06
Indskud af 1238 ha à 1 kr. . . . »	1.238,00
Præmie. . . . . »	18.719,00
Renter . . . . . »	6.612,30

Kr. 31.026,36

<i>Udgift.</i>	
Udbetalte erstatninger . . . . . kr.	3.125,85
Abonnement på Falcks redningskorps . . . . . »	2.000,00
Tilbagebetalt Hedeselskabet lån + renter. . . . . »	11.000,00
Administrationsudgifter. . . . . »	5.720,19
Kassebeholdning pr. 31/3 1954 . . . »	9.180,32

Kr. 31.026,36

Status pr. 31. marts 1954.

<i>Aktiver.</i>	
Beholdning af obligationer, nom. 175.100 kr. . . . . kr.	138.250,00
Kasse-, bank- og girobehold- ning. . . . . »	9.180,32

Kr. 147.700,32

<i>Passiver.</i>	
<i>Reservefond:</i>	
For sidste år	63.002,06
Årets overskud	9.698,26
	_____
	kr. 72.700,32

<i>Tekniske reserver:</i>	
Skadesreserve. . . . . »	65.000,00
Lån af Hedeselskabet . . . . . »	10.000,00

Kr. 147.700,32

B. Steenstrup.
Direktion.

/P. Ditlev Petersen.
Kasserer.

I bestyrelsen for Det gensidige Forsikringsselskab »Dansk Plantageforsikringsforening«.
 Skjern, den 28. september 1954.

Chr. Lüttichau.

A. Olufsen.

A. Holm.

Regnskabet revideret. Intet at bemærke.

Fr. Heise.

F. C. Winther.

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer.

Tjæreborg cementstøberi,

Hurtig levering. Telefon 21. Reel betjening.

Nivaagaard Teglværk

Nivaa telefon nr. 9

DRÆNRØR . MURSTEN . TAGSTEN

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved I. T. Birk . . . . . Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
 Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
 Forlang tilbud

RØDE DRÆNRØR

føres altid på lager fra 2" til 8" - Tilbud til tjeneste

A/S GAMMELGAARD TEGLVÆRK
 Telefon 187 . Skive

**Den Sjællandske
 Bondestands Sparekasse**

**Røde
 DRÆNRØR**

fra 2"-12" haves
 altid på lager
 Forlang tilbud

»Sofienlund«

Teglværk
 Telefon 10 Ulstrup

RESENBRO

CEMENTSTØBERI

v/ ingeniør C. G. Madsen
 Telefon 34

Prima betonrør efter dansk
 ingeniørforenings normer

Mrk. Δ i alle gangbare dimen-
 sioner fra 10-60 cm såvel med
 som uden muffe

gi'r Grøde

Brug det bedste! Pul-
 veriseret eller granu-
 leret GUGKALK gi'r
 den bedste Høst.

GUG KALKVÆRK A/S
 Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 2908.

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 58 . Viborg

Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Stenstrup og Odense teglværkers kontorer

Stenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

Stenvad Cementstøberi

Telf. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle $\triangle$ mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Alt i prima røde drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende
teglværkers salgskontor

Forvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende værker:

A/S Lysbro Teglværker.
De Forenede Teglværker,
Lysbro.
Bøgild Teglværk, Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.

Bjødstrup Teglværk.
Gjern Teglværk.
Visgaard Teglværk.
Højriis Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

Herning Hede- & Discontobank

10—12 $\frac{1}{2}$, 2 $\frac{1}{2}$ - 5
Telefon 5 273 720

i **Forsikring skal man ha' . .**
BALTICA

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

AERGLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets

Tidsskrift

Nr. 15

10. decbr. 1954

75. årg.

Tidsskriftet udgår ca. 16 gange årligt og sendes uden vederlag til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 57 øre pr. mm. Oplag 19.800 eksemplarer. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr.

Indhold: Om rodfordærverangreb II. (Sluttet.) — Dødsfald: Redaktør Regner Stenbæk. — Hedeselskabets sølvbøger — Litteratur: Trækfuglene. — Landvindingsarbejder på Sjælland. — I få ord.

Om rodfordærverangreb

II

Fortsatte undersøgelser over granens vækst og sundhed

Af G. West-Nielsen og E. Oksbjerg.

(Sluttet.)

Suppleringsforsøget i Sevel.

Øst for det omtalte hovedforsøg havde Helms påbegyndt et forsøg, der dog først blev tilplantet 1906 (D. F. F., bd. III og VI).

Forsøget skulle bl. a. belyse betydningen af kalkning og mergling, som blev udført efter at lyngen i 1901 var svedet af og altså inden skrælpjøjning, udluftning og dybere pløjning fandt sted i årene 1902—05.

Helms ønskede åbenbart med et slag at løse nogle af de mange spørgsmål, der for århundredeskiftets hedeskovbrugere var i forgrunden. Enhver, der kender den entusiastiske nysgerrighed overfor ubrugte muligheder, kender også trangen til at anlægge vidtspændende forsøg. Sådanne forsøg kan ofte give en tidlig orientering om nye spørgsmål, omend resultaterne ikke er tilstrækkeligt sikre.

Af skitsen fig. 5 ses forsøgsplanen, der omfatter sammenligning af fig. behandlinger:

- 1) kalkning og mergling
- 2) undergrundspjøjning og reolpløjning
- 3) bjergfyrammer og bælgplanteammer
- 4) tilførsel til bælgplanteammer af fig. gødskning:

Parcel nr.	Kg pr. ha	
	kainit	thomasfosfat
1	0	0
2	0	200
3	400	0
4	100	50
5	200	100
6	400	200

Af fig. 5 ses, hvorledes arealet er delt mellem mergling og kalkning og mellem undergrundspløjning og reolpløjning. De fire parcelrækker 1—6 er vist på figuren, og det er kun i disse gødningsparceller, der findes bælgplanter (en blanding af hvidkløver, kællingetand og tornblad). Overalt udenfor gødningsparcellerne, d. v. s. både i neutralbælterne i områderne A, B og C samt overalt i områderne D og E, findes bjergfyrr som ammer.

Tabel 2.

KALK											Gennemsnit			
Undergrundspløjet						Reolpløjet								
Parcel	Antal stammer friske stk.	ialt stk.	Diameter cm	Høj e m	Masse m ³	Antal stammer friske stk.	ialt stk.	Diameter cm	Højde m	Masse m ³	Friske stk.	Diameter cm	Masse m ³	
C	1	972	2330	12.5	11.7	177	370	2180	13.8	12.5	222	670	13.1	200
	2	456	2170	12.9	12.0	188	649	2240	13.7	12.4	223	552	13.3	206
	N	1060	2210	13.0	12.1	193	930	2020	12.5	11.7	161	1000	12.7	177
B	3	422	2010	13.2	12.2	181	705	2240	13.5	12.4	216	563	13.3	198
	4	1155	1540	15.9	13.6	228	525	1640	15.1	13.2	212	840	15.5	220
	N	930	1790	13.8	12.5	182	578	1520	13.5	12.4	147	754	13.6	165
A	5	422	1030	17.5	14.5	190	500	1515	15.2	13.2	194	461	16.3	192
	6	99	1100	19.3	15.3	255	602	1670	17.7	14.5	313	350	18.5	284
	N	488	1250	18.1	14.8	250	392	1265	18.1	14.7	255	440	18.1	252
D	1120	2290	13.4	12.3	217	468	2130	13.0	12.1	186	794	13.2	201	
E	1370	1900	14.1	12.7	207	1130	1830	13.2	12.2	169	1250	13.6	183	
MERGEL														
C	1	707	1770	14.7	13.0	213	1248	1980	14.6	13.0	234	978	14.6	223
	2	682	2130	14.2	12.7	231	1130	1880	15.7	13.5	265	906	14.9	248
	N	768	1970	13.2	12.2	181	830	1660	14.3	12.8	186	799	13.7	183
B	3	866	1890	14.3	12.8	212	1170	1860	15.9	13.6	269	1018	15.1	240
	4	1250	2020	14.8	13.1	248	748	1920	15.8	13.5	271	999	15.3	260
	N	904	1885	12.9	12.0	161	874	1680	14.1	12.7	182	889	13.5	171
A	5	523	1870	14.5	12.9	216	490	2040	15.1	13.3	261	506	14.8	238
	6	642	2070	13.8	12.5	212	276	1730	15.6	13.5	237	459	14.7	224
	N	1520	1830	13.2	12.2	177	835	1930	13.6	12.4	181	1177	13.4	179
D	1010	1940	13.6	12.4	190	830	1770	14.3	12.8	198	920	13.9	194	
E	1450	1730	14.4	12.9	197	1340	1790	14.3	12.8	198	1395	14.3	197	

Suppleringsforsøget i Sevel Pltq. Afd 78(9189)

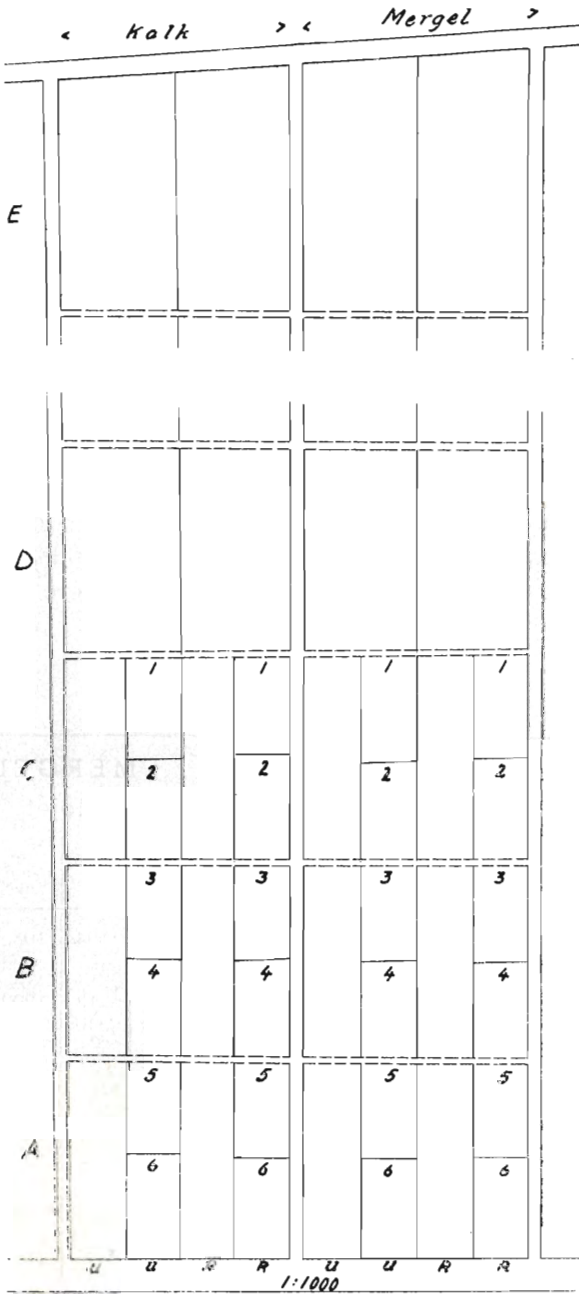

Fig. 5.

Vedmasseoppgørelsen er foretaget ligesom i hovedforsøget, dog er i neutralbælterne og i områderne D og E kun hver anden række takseret. Rodfordærverangreb er undersøgt ved i bælgplanteparcellerne at marvbore hvert fjerde træ i stødthøjde og i neutralbælterne at marvbore hvert ottende træ i stødthøjde. I områderne D og E er hvert ottende træ marvboret i brysthøjde, idet boring var vanskelig på grund af frost.

Her som i hovedforsøget måtte parcellernes hjørneste findes under tykke mospuder eller i enkelte tilfælde reableres ved linieudstikning. En opmåling af de enkelte parcellers areal er herefter foretaget med en usikkerhed af 10 cm på lineært mål.

Vedmasse og sundhedsforhold fremgår af tabel 2. For hvert par gødningsparceller 1—2, 3—4, 5—6 er angivet tallene for den tilsvarende neutralparcel, betegnet som N.

I nedenstående tabel 3 er af tabel 2 uddraget tallene for antal friske stammer, middeldiameter og masse.

Tallene er ordnede således, at parcellerne 1+3, 2+4 og 5+6 er taget sammen, idet bælgplanterne og granernes ungdomsvækst i dette forsøg ligesom i hovedforsøget tiltog med stigende mængde tilført fosfat. Der er grund til at undersøge, om den senere udvikling er afhængig af den enkelte parcels start.

Tabel 3.

Parcel	KALK						MERGEL					
	Undergrundspløjet			Reolpløjet			Undergrundspløjet			Reolpløjet		
	Friske stamm. stk.	Diameter cm	Masse m ³	Friske stamm. stk.	Diameter cm	Masse m ³	Friske stamm. stk.	Diameter cm	Masse m ³	Friske stamm. stk.	Diameter cm	Masse m ³
D+E	1245	13.8	212	799	13.1	178	1230	14.0	194	1085	14.3	198
1+3	697	12.8	179	537	13.7	219	787	14.5	213	1209	15.3	251
2+4	806	14.4	208	587	14.4	217	966	14.5	240	939	15.8	268
Neutralbælter for parceller 1,2,3,4	995	13.4	187	754	13.0	154	836	13.1	171	852	14.2	184
5+6	260	18.4	223	551	16.5	254	582	14.2	214	383	15.4	249
Neutralbælter for parceller 5,6	488	18.1	250	392	18.1	255	1520	13.2	177	835	13.6	181

Som det vil ses, er de angivne tal simple gennemsnit, også hvor en sådan beregning er ukorrekt (diam. i middelstammegrundflade).

Parcel 5 og 6 er anført for sig selv, idet jordbundsforholdene for området A i forsøgets kalkede del udskiller sig fra forholdene i det øvrige forsøg (lavning med sammenflydt humus). Det er tænkeligt, at dette forhold har medvirket til en kraftig vækst og et tidligt angreb af rodfordærver (stormfald og trameteshuller).

Område D og E er anført for sig, idet rådbestemmelsen her er foretaget i brysthøjde og derfor ikke kan sammenlignes med det øvrige forsøg.

Sammenligning af kalkning og mergling.

Sammenligner man masse- og sundhedstal for de hinanden tilsvarende parceller i den kalkede og den merglede halvdel af forsøgsarealet, ser man med få undtagelser nær en lidt større produktion og en lidt bedre sundhed i det merglede stykke. Medens forskellen i produktion er usikker, synes forskellen i sundhed at være klart i favør af mergling.

Sammenligning af undergrundspløjning og reolpløjning.

Produktionen i de reolpløjede parceller er for forsøgets merglede del i alle tilfælde bedre end i de undergrundspløjede parceller. I forsøgets kalkede halvdel er der ingen forskel på produktionen mellem de to jordbehandlinger.

Omvendt er der ingen forskel i trametesangreb mellem reol- og undergrundspløjning at finde i mergledelen, medens der i den kalkede parcel klart er størst angreb i den reolpløjede.

Sammenligning mellem bælgplante- og bjergfyrammer.

Med få undtagelser er produktionen bedst i bælgplanteparcellerne. Denne forskel synes sikker. Da vi imidlertid ved, at væksten i 1920 var omtrent ens for de to metoder efter at bjergfyrrparcellerne havde indhentet bælgplanteparcellerne, så må man forestille sig, at der efter den tid er foregået en ufordelagtig udvikling i bjergfyrrparcellerne. Denne ulempe kan tænkes at være en svigtende indsats m. h. t. behandling af bjergfyrrren. Det var jo i trediverne almindeligt, at der ikke var bevillinger til bjergfyrsabling etc.

Der er ikke forskel i råd mellem de to kulturmetoder, når bortses fra den stærke gødskning i parcellerne 5 og 6. En så stærk gødskning må navnlig undgås på merglet jord, idet merglen indeholder ret store mængder kali og fosfat.

Gødningens virkning på bælgplanteparcellerne.

Der er en svagt stigende tendens for produktionen med stigende tilførsel af fosfat. Til gengæld medfører denne gødskning en umiskendelig forringelse af sundheden med den stærkeste dosering.

En samlet vurdering af Sevelforsøgene skal gives senere i beretningen, men det kan allerede nu ses, at der er vigtige overensstemmelser mellem hoved- og suppleringsforsøget.

DØDSFALD

Den 11. november døde redaktør *Regner Stenbæk*, Svendborg, 72 år gammel.

Kun i 7 år ar var redaktør Stenbæk medlem af Hedeselskabets repræsentantskab, men i disse år nåede han at tilegne sig en meget stor viden om hedesagen og Hedeselskabets forhold, således at han kunne udnytte det i sin bladgerning til oplysning om og orientering i spørgsmål, der beskæftigede offentligheden.

Det var let at mærke på ham, at han år for år fangedes mere og mere interesseret af det produktionsskabende arbejde, som Hedeselskabet giver sig af med, og på årsmøderne fik han jævnligt lejlighed til indlæg, som vakte opmærksomhed, fordi de røbede indsigt og varm interesse for Hedeselskabet.

Som bladmand var Regner Stenbæk anset og respekteret, og som menneske var han afholdt med venner overalt, hvor han færdedes.

Redaktør S. P. Qvist, der som Regner Stenbæks fynske nabo har mødt Svendborg-kollegaens selvstændige natur i både enighed og modstand, slutter i Fyns Tidende en smuk og sand nekrolog med at citere det kendte vers:

Jeg kæmper helt foruden had,
alt, hvad jeg elsker, gør mig glad
og varm og vred tillige.
Det er mit blod, min sjæl, der går
i hver en linje, som jeg slår,
og derfor går den lige.

Meddelelse om GRANULERET KALI-SUPERFOSFAT

Efterspørgselen efter granuleret kali-superfosfat viser sig at være langt større, end vi regnede med, da vi forsøgsvis bragte denne gødning i handelen i foråret, og det kniber derfor til tider for vore nuværende anlæg at »følge med«. Under disse omstændigheder må vi bede om overbærenhed, saafremt de bestilte varer nu og da ikke kan ekspederes så hurtigt, som det kunne ønskes.

En udbygning af vore fabriktionsanlæg er imidlertid i fuld gang, og vi regner med, at vi inden for en overskuelig tid vil være i stand til at ekspedere indkommende ordrer i fuldt tilfredsstillende tempo.

GØDNINGSKOMPAGNIET

NYHED!

Trækfuglene

Naturkoncert

af

STEEN STEENSEN BLICHER

Træsnit af Johannes Larsen

★

Bogen, der indeholder ca. 75 Træsnit, er trykt med de originale Træstokke i Langkjærs Bogtrykkeri. Bogens Tekst er trykt med Bembo paa ugl. Tryk E. Omslaget er Ingreskarton. Pris kr. 24.00.

Særudgave trykt i 50 nummerede Eksemplarer paa Kobbertrykpapir og i smuk Kasette.

Pris kr. 55.00.

Faas i alle Boglader

Erik Paludans Forlag

Fiolstræde 10 - København K.
Telf. C. 675-771

EN BRÆNDEOVN

*De vil faa
fornøjelse af*

Der er altid en RIBE-
model til formålet.

Ønsker De en brændeovn, brænde-
kamin, brændekomfur eller tørveovn
— så tal med en RIBE-forhandler —
eller skriv efter brochure.

RIBE JERNSTØBERI ^{A/S}

RIBE — TELF. 261 (3 LIN.)

Brostrøms

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
HÅrdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

HUSK

at anmelde flytning
til postvæsenet

Krogsgades Cementstøberi

v/ J. C. Halvorsen & sønner
Kontor:
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon * 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj

Alt i betonvarer D. S. 400

STRYG elektrisk . . . .

Landbrugslotteriet

udloddet årligt
kr. 5.485.620

Største gevinst
2 gange årligt
kr. 80.000

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

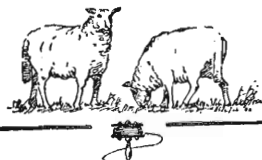
AKTIESELSKABET

SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

Aktiekapital og reserver kr. 2.760.000
Telefon 1122 (5 linier) . Rigstelefon 7

Den gamle bank med de moderne forretningsprincipper

Andels- Klædefabriken

Grindsted

Telefon 20

FORLANG
„ODIN“
ØL
FINESTE KVALITETER

AALBORG

AKVAVIT

Hedeselskabets sølvbæger

Af Niels Basse.

Foruden de i tidligere numre af Hedeselskabets Tidsskrift omtalte modtagere af Hedeselskabets hædrende sølvbægre omtales her i det følgende to modtagere:

Anker Ankersen, Frederiksdal pr. Kjellerup. Omtrent lige langt fra den gamle hede- og hærvej og den almindelige alfarvej næsten midt ude i den store Frederiksmose lå omkring året 1913 en lille gammel og forfalden rønne med lynntag, der var næsten ved at nå helt ned til jorden, der omtrent overalt var bevokset med lyng og siv.

Beboerne i dette hjem var meget fattige undtagen på børn, og det var vanskelig at forstå, hvorfra alle disse munde — der var 12 børn — blev mættet, og det var heller ikke altid de fik alt hvad de kunne spise, og navnlig var sigtebrød eller kage, som det med ærbødighed kaldtes, en stor sjældenhed, som kun kunne tillades til højtiderne.

Forældrene til denne store børneflokk var yderst flittige og meget nøjsomme. De havde overtaget ejendommen med de 27 tdr. ld. efter mandens far.

Nu var de nået så vidt ved yderste sparsommelighed og ved om sommeren at grave tørv på noget af arealet, at de havde fået opdyrket 5—6 tdr. ld., og når rughøsten var god, så nogenlunde, kunne de avle til familiens brødforbrug samt foder til et par grise og en ko, der var skaffet til veje ved hjælp af de ældste børns sparepenge, for de kom tidlig ud at tjene, og selv om lønnen ikke var stor, så hjalp det altid til føde og klæder.

Alt tegnede trods alt nu lidt lysere for familien, men så skete det, at manden blev syg, og var det i flere år, og da blev det for alvor småt i det lille hjem. Nu kunne man ikke som forhen få de nødvendige fødemidler og beklædningsgenstande på kredit om vinteren og afbetale det med tørv om sommeren, for man kunne ikke uden mandens hjælp få tørvene gravet, tørret og leveret. Nogle af de ældste drenge skiftedes ganske vist til at være hjemme for at hjælpe moderen med at få den værste nød stillet, men det så meget mørkt ud, ja så mørkt, at det næsten ikke var andet at tænke på end at ende på fattiggården. Da manden efter lang tids sygdom døde blev det stadig ved at være vanskeligt, for der var endnu 7 ukonfirmerede børn.

På dette tidspunkt var det så *Ankers* tur — en af de ældste sønner — til at være hjemme. Han var lille og klejn, men han havde været ude at tjene i flere år, og ved yderste sparsommelighed havde han sammensparet 1700 kr. Det blev bestemt, at han skulle overtage stedet på den måde, at hans mor og de mindre søskende skulle forblive i hjemmet. Han havde allerede da udviklet et medfødt anlæg til at handle med kraturer, navnlig får og kalve, og dette anlæg udviklede han så meget som mulig. Derved hjembragte han ikke så få kontante penge.

I de første år arbejdede han selv i mosen med at grave tørv til

salg. Han havde ikke de store kræfter, men et godt håndlag og en ualmindelig energi og udholdenhed.

Han rejste til det ene marked efter det andet overalt i Jylland, men han havde ikke ret meget kapital, og måtte ofte have solgt en på samme sted købt ko, før han kunne købe den næste, og derfor var det et slid og en lang arbejdsdag, når han på et marked kunne omsætte 10—20 kreaturer. For de 1700 kr., han havde tjent, byggede han en kostald, der kostede 2000 kr. Den kom til at ligge på det sted, hvor den gamle og faldefærdige rønne blev fjernet, og der blev samtidig indrettet stue- og beboelseshus i udhuset. Dette slog til til 1919, da et nyt og tidssvarende stuehus blev bygget for ca. 7500 kr. Hertil måtte han låne 4500 kr. på et tillægslån i kreditforeningen til kurs 71, men i samme år var han særlig energisk og ret heldig med handelen, der lykkedes så godt, at han inden foråret 1920 kunne betale resten af byggesummen, til trods for at han efter at have haft spansk syge havde fået hjertefejl, hvilket siden generede ham meget, således at han ikke siden har kunnet påtage sig svært arbejde.

Det ene lille stykke jord efter det andet blev taget ind til dyrkning med dræning og mergling, således at der nu er ca. 30 tdr. ld. opdyrket jord til bedriften, hvortil må bemærkes, at han havde tilkøbt ca. 16 tdr. ld. mose- og hedeareal. Der er nu store og tidssvarende bygninger, hvori der er plads til ca. 10 malkekøer samt ungkreaturer, heste og svin, og staldene er normalt altid fulde.

Han har opretholdt det gamle hjem for sin mor og sine 7 søskende, der alle siden har fået egne hjem og klaret sig godt, og han har, efter at være bleven gift med Mariane, sammen med hende skabt et godt, økonomisk velfunderet hjem for hustru og deres 3 børn, der nu er voksne.

Han er stadig en velkendt handelsmand på markeder overalt i Jylland, har egen bil, og har nu kapital til at omsætte mange hundrede kreaturer om året. Han er stadig den stille, beskedne lidt undselige bonde langt ude fra heden vesterpå, hvor man mener kragerne vender.

Ejendommen er nu 24,4 ha og ejendomsskylden er 18 100 kr.

Boelsmand Olandt Bejerholm, Stursbøl i Oksenvad sogn, fik på sin 70-års fødselsdag den 19. oktober overrakt Hedeselskabets sølvbæger som anerkendelse af dygtigt arbejde ved grundforbedring, hedeopdyrkning og plantning. Bejerholm og hustru Signe overtog ejendommen, en mager sandjordsejendom, kaldet »Porskjær«, i 1909 efter sin fader, der var smed i Stursbøl. Ejendommens dyrkede areal var dengang 4 ha plus 2 ha sumpet eng, resten hede. Ved tilkøb af hede og opdyrkning er ejendommens dyrkede areal nu øget til 17 ha ager plus 2 ha eng. Besætningen var i 1909 1 hest, 2 køer, 1 ungkreatur, medens der nu er 2 heste, 10 køer, 12 stk. ungkreaturer samt en god svinebestand. I kontrolforeningen indtager besætningen en ledende plads. Ejendommens udhuse er, efterhånden som økonomien tillod det, blevet nyopført, medens stuehuset er det gamle, men særdeles velholdt.

Bejerholm har ikke blot interesseret sig for sin egen bedrift, men har stedse været meget virksom udadtil overalt, hvor han har kunnet være til hjælp på en stiltfærdig og beskeden måde. Umiddelbart efter genforeningen var Bejerholm fremfor nogen anden den

drivende kraft ved reguleringen af amtsvandløbet Jelså, der projekteredes af Hedeselskabets kulturtekniske afdeling i Tønder, og han var lodsejernes virksomme repræsentant såvel under selve reguleringen som ved løbets vedligeholdelse i alle årene siden. Efter denne regulering blev rørsumpene opdyrket i hele ådalen. Denne første åregulering, der udførtes med håndkraft i de økonomisk så svære landbrugsår i 20'erne, blev gennemført med størst mulig økonomi. Efter at tørven i engene har sat sig, er de nu i løbet af den svundne menneskealder atter blevet så lave og våde, at en ny regulering må gennemføres, men også ved denne nye sags rejsning har Bejerholm været den drivende kraft og har personligt forelagt den af Hedeselskabet udarbejdede plan ved besøg hos hver enkelt af de interesserede lodsejere med det resultat, at der er så godt som enstemmig tilslutning.

Bejerholm og hans gode hustru har været sparsommelige i en grad, som mere end noget andet præger den gamle tids hedebynder. Tobak og spiritus har været betragtet som unødigt luksus, hvorimod en usædvanlig gæstfrihed stedse har præget dette gode hjem.

I hjemmet er opvokset 8 børn, der alle er selvstændige og præget af hjemmets *fid*, godhed og beskedenhed.

Litteratur

Trækfuglene,

Steen Steensen Blicher, ill. af Johs. Larsen,

Erik Paludans Forlag (24,00 kr.).

Steen Steensen Blichers værker har en højst ejendommelig tiltrækning. Nye udgaver dukker op med mellemrum, vore bedste illustratører vælger med forkærlighed Blicher, og forlæggerne nærer ikke større ængstelse for at binde penge i genoptryk af hans produktion, fordi de ved, at det læsende publikum med forkærlighed søger tilbage til Blichers altid levende poesi og prosa — ingen anden digter er vel heller som han blevet folkeeje.

For 40 år siden illustrerede *Johannes Larsen* Blichers »Trækfuglene«, og bogen blev omgående udsolgt. I anledning af Den danske Radeerforenings hundredårs jubilæum genoptrykkes den nu med de originale tegninger, udgivet af Radeerforeningen på Erik Paludans forlag, således at en del af oplaget fås i boghandelen.

Det er en bog, der i hele sit enkle ydre nok igen skal tiltrække. Johs. Larsens dejlige træsnit af alle de forskellige fugle, de mange små henrivende vignetter og hele det fornemme udstyr danner en ramme om Blichers vers, som enhver elsker af Blicher vil vide at glæde sig over. Det er denne verssamling, som indledes med det tungsindige præludium: »Sig nærmer Tiden, da jeg maa væk, jeg hører Vinterens Stemme...«, og det er her den lille parodi over modgang i hans eget liv er formet i versene om *gøgen*, der indledes med stroferne: »Min Søn om du vil i Verden frem...«.

Det er disse vers, der engang for alle slog Blichers navn fast og det var

dem, der gjorde hans poesi til folkeeje for alle tider. Igen er de til at få i en smuk og værdig udgave.

Landvindingsarbejder på Sjælland

På Hedeselskabets årsmøde i sommer fortalte direktør *Niels Basse* om nogle eksempler fra Sjælland på større landvindingsarbejder. Eksemplerne gengives i det følgende:

Sydøst for Frederikssund by ligger i en stor lavning af meget uregelmæssig form, i hovedsagen dog med længderetning nord—syd, *Skenkelsø* og *Hagerup søer*, omfattende ca. 300 ha.

Arealerne, der hovedsagelig består af dynd og henligger som mose og rørskær isprængt småkrat, tilhørte indtil omkring midten af forrige århundrede staten, der på dette tidspunkt lod foretage en afvanding ved uddybning af det private vandløb Sillebro å, der umiddelbart nord for Oppe-sundby kirke falder ud i amtsvandløbet Udesundby å. Efter afvandingen solgte staten arealerne med forpligtelse for køberne til at indtræde i interessentskabet »Skenkelsø og Hagerup Søer«.

Da afvandingen af arealerne i begyndelsen af dette århundrede ikke mere betragtedes som tilfredsstillende, muligvis som følge af arealernes sætning, henvendte en del lodsejere sig i 1906 til hedeselskabet med henblik på udarbejdelse af et projekt til en forbedret afvanding; men først i 1911 foretoges undersøgelser i marken, og et endeligt projekt udarbejdedes ikke, idet sagen blev opgivet på grund af de store udgifter, der skønnedes forbundet med dens gennemførelse. Heller ikke grundforbedringsloven med de deri hjemlede tilskud fra staten formåede at kalde den til live igen.

Da komplekset af beskæftigelseslove imidlertid blev vedtaget i november og december 1940 og skabte mulighed for større tilskud, modtog hedeselskabet fra 53 interesserede lodsejere en anmodning om på grundlag af det i 1911 tilvejebragte materiale at udarbejde en plan med overslag for sænkning af vandstanden i de to tidligere søer.

En sådan plan forelå i april 1941, og udgiften ved afvandingen blev anslået til 450 000 kr. På det tidspunkt blev dette beløb anset for at være mere, end lodsejerne kunne bære selv med et tilskud i henhold til landvindingsloven på $\frac{2}{3}$ af samtlige omkostninger, og der blev derfor rettet henvendelse til arbejdsministeriet om yderligere tilskud i henhold til lov nr. 591 af 11. november 1940 om ungdomslejr, og sagen nåede så langt frem, at arbejdsministeriet gav tilsagn om at overtage arbejdets gennemførelse med hjælp af unge arbejdere, der skulle samles i en ungdomslejr, på betingelse af, at lodsejerne ville betale gennemsnitlig 400 kr. pr. ha eller ialt 100 000 kr.

Imidlertid rejste der sig blandt en del lodsejere en stemning mod sagen, og der blev til landvindingsudvalget indgivet en protestskrivelse underskrevet af 46 lodsejere mod sagens gennemførelse, og dette medførte nye møder om sagen, hvor kravene om erstatning for rørskær, der på dette tidspunkt var i høj kurs, skærpedes så betydeligt, at landvindingsudvalget bad afvandingskommissionen for Frederiksborg amtsrådskreds om en ud-

taelse om størrelsen af en eventuel rørskærserstatning. Hedeselskabet foretog en omhyggelig opgørelse af rørskærenes størrelse og kvalitet, og på grundlag heraf skønnede afvandingskommissionen, at rørskærserstatningens størrelse ville beløbe sig til 40—50 000 kr., hvilket meddeltes landvindingsudvalget og arbejdsministeriet, der derefter i marts 1943 meddelte, at efter samtlige foreliggende forhold, herunder rørskærserstatningens anslåede størrelse, ungdomsledighedens ringe omfang og cementmanglen,

Afløbet fra Skinkelsø og Hagerup sø er færdiggravet, fylden spredt og muldjorden påny påført. Man ser, at terrænet omkring vandløbet er hævet omkring 1 meter. Fyldarealet er derefter tilsået.

kunne man ikke indstille sagen til gennemførelse efter den nævnte lov om ungdomslejre, og landvindingsudvalget meddelte derefter lodsejerudvalget, at det indsendte andragende om sagens gennemførelse ikke for tiden kunne imødekommes. Efter dette lå sagen stille et par år, men i 1946 og 1947 prøvede lodsejerne påny, dog uden held, at rejse sagen.

I februar 1950 vedtog interessentskabets generalforsamling atter at rette henvendelse til hedeselskabet om genoptagelse af sagen, og efter en a jourføring af overslaget afholdtes den 30. marts 1950 en ekstraordinær generalforsamling, hvori landvindingsudvalgets underudvalg for øerne deltog. Ved denne generalforsamling vedtoges det med alle stemmer mod to at indbringe sagen for landvindingsudvalget påny, og den 3. november 1951 optoges projektet på beredskabsliste til udførelse i henhold til landvindingsloven med et tilskud på 60 % af overslaget, der nu var på 650 000 kr. Den 25. februar 1952 forelå den endelige godkendelse fra landbrugsministeriet, og den 16. april 1952 afholdtes licitation over projektet, der i hovedsagen går ud på følgende:

Hoved afløbet gennem søerne og afløbet fra søerne uddybes og reguleres på en strækning af ca. 7325 m, og i tilslutning hertil uddybes og delvis rørlægges et tilløb gennem Hagerup sø på de nederste ca. 1200 m af dette vandløb.

Den gennemsnitlige uddybning andrager ca. 150 cm, og det påregnes, at de lave arealer efter en sætning på omkring 30 cm vil kunne afvandes til en dybde af omkring 1 m.

På en strækning af henved 1600 m af den nedre del af Sillebro å løber denne gennem meget højt terræn, og udgravningsmængden her varierer fra ca. 17 m³ til ca. 40 m³ pr. løbende meter. Jordbunden på denne strækning består hovedsagelig af sand og groft grus med sten, og vandløbets nye profil er udformet med 1,5 m brede banketter i hver side i 1,8 m's højde over den nye vandløbsbund. For ikke at ødelægge store arealer omkring denne vandløbsstrækning ved fyldoplægningen ønskede interessentskabet oprindeligt denne strækning rørlagt, men dette blev af økonomiske grunde opgivet, og det godkendte projekt forudsætter i stedet, at man på denne strækning afrømmer muldlaget (ca. 20 cm) og forhøjer terrænet, der skrånar jævnt mod vandløbet med den opgravede fyld til en næsten vandret flade, fjerner større sten og derefter påny påfører fyldoplægningen den afrømmede muld. På den øvrige strækning, hvor fylden hovedsagelig består af dynd, spredes fylden i et ca. 15 cm tykt lag. Projektet omfatter ombygning af 2 nye kommunebroer og 8 private markvejsbroer samt sænkning af bunden i en jernbanebro fra København—Frederikssund-banen.

Den i april 1952 afholdte licitation gav til resultat, at omkostningerne ved arbejdets gennemførelse måtte anslås til 785 000 kr. i stedet for de i 1950 anslåede 650 000 kr., hvilket under hensyn til den i mellemtiden indtrufne prisstigning ikke var uventet. Sagen blev forelagt interessentskabet, der stadig ønskede den gennemført, og ministeriet godkendte derefter i maj 1952, at overslaget forhøjedes til 785 000 kr., og kort efter sluttedes kontrakt med entreprenørfirmaet N. N. og A. Østergaard, Vejle, der straks påbegyndte arbejdet i marken.

Arbejdet på de vanskelige 1600 m var afsluttet — fylden planeret og mulden påført igen — i det tidlige forår 1953, og der har været udmærkede afgrøder på det opfyldte areal i 1953. Kanalarbejdet i selve søarealerne er såvidt fremskredet, at hele arbejdet forventes fuldført i 1954.

I få ord — ★

★ ★

Tidligere distriktsingeniør ved Hedeselskabet, amtsvandinspektør T. Q. Jacobsen, Tønder, er udnævnt til Ridder af Dannebrog.

*

Historien om en floddal

U. S. A.'s oplysningstjeneste i Danmark har på dansk udsendt en fint udstyret pjece om, hvorledes kulturtekniken har reddet Tennessee-dalen fra ødelæggelse, og i stedet genopbygget den til frugtbar land. Målet er nået ved at bygge 9 store og 21 mindre dæmninger tværs over dalens flodløb, således at de ellers årlige oversvømmelser er bragt til ophør, og menneskene

igen kan leve trygt i dalen. Pjecen fås gratis ved henvendelse til U. S. A.'s ambassade i København.

*

Statsskovenes regnskab

for 1952—53 foreligger nu i trykt form. Det fremgår heraf, at statsskovenes areal omfatter 82 661 ha, hvoraf 74 % er træbevokset. Heraf omfatter hedeskovbruget og de ikke fuldt producerende distrikters arealer, hvortil henregnes Tisvilde-Frederiksværk, Bornholms, Klosterhedens, Ulfborgs, Feldborgs, Viborgs, Palsgaards, Randbøldals og Lindet statsskovdistrikter med ialt 42 787 ha med 27 286 ha tilplantet. I driftsåret er der i statsskovenene gennemsnitlig hugget 6,4 m³ pr. ha. Bruttoindtægten har ialt været 21 150 000 kr. (for hedeskovdistrikterne 6,1 mill. kr.) og de tilsvarende udgifter 17,67 mill. kr., således at statsskovenene har haft et udbytte på ca. 3½ mill. kr., når der ikke tages hensyn til forrentningen, som for de pågældende distrikter er beregnet til 1,37 mill. kr. eller 4½ % af den bogførte værdi.

*

Fra Hedeselskabets grundforbedringsvirksomhed

Hedeselskabets mose- og engafdeling har i september måned 1954 fuldført: 123 dræningsarbejder omfattende 329 ha til en udgift af 574 186 kr., 13 vandløbsreguleringer med 212 ha til 244 625 kr., 3 opdykningsarbejder med 12 ha til 6975 kr. og 15 sager af forskellig art til 28 600 kr., eller ialt 154 arbejder med ialt 553 ha til 854 386 kr.

I samme måned er der ved samtlige distrikter færdigprojekteret og tilstillet rekvirenterne 271 arbejdsplaner omfattende ialt 1558 ha til 2 284 195 kr.

C. V. S. L.

*

På 24,3 % af Danmarks landbrugsejendomme er der nu traktor, idet landbrugstællingen pr. 17. juli 1954 viser, at der er 52 000 traktorer mod 43 000 i 1953 fordelt på 48 900 ejendomme. 1500 ejendomme har tillige mejetærskere mod 977 året før.

*

Hugormen

er gået i vinterhi. I hedediger, i kanten af kæmpehøje, på steder, hvor vinteroversvømmelser og regnskyl ikke kan nå dem, er de søgt sammen i »bol« for at sove vintermånederne hen. I sådanne »bol« siges der undertiden at kunne være samlet langt over et halvt hundrede. Flertallet af de overvintrende er som regel de helt unge kun 20—30 cm lange, som kom til verden omkring 1. september, men iblandt findes som regel også adskillige af de fuldt udvoksne, der kan blive omkring 75—85 cm lange. Først en solvarm dag i marts kalder dem frem igen. Dvaske efter dvalen søger de frem til sandede solskrænter og liver langsomt op til igen at søge føde blandt mus og biller. I vinterens løb er et stort tal af de unge hugorme gået til. Det menes, at under halvdelen af et normalt kuld på 10—15 overlever, selvom de fra fødslen er fuldt udviklet med effektive gifttænder. Hugormen er meget nær ved at være fastboende, idet det har vist sig, at en hugorm meget sjældent søger mere end omkring en kilometer bort fra det sted, hvor den er født. Den er først fuldvoksen i sit 5. leveår, men hvor gammel den kan blive, er der delte meninger om — der menes 15—20 år.

Hugormen er Danmarks eneste giftslange, og den træffes i alle egne af landet, men hyppigst i de jydsk heder og moser, og efterhånden går derfor dens antal stærkt ned. Endnu er det hyppigt, man overrasker den liggende og sole sig i hedestiens sand. På et øjeblik ruller den sig sammen med hovedet løftet et par tommer over kroppen, og med den kløftede tunge spillende mod iagttageren. Føler den sig trygt, vil den snart skyde sig ud og

sno sig væk i lyngen. Angribe gør den kun, hvis nogen kommer den for nær og den tror sig i fare. Hugormebed kan være alvorligt, men medfører sjældent alvorlige komplikationer, selvom der altid bør tilkaldes læge. Serum mod biddet kan som regel på få dage få opsvulmninger efter giften til at fortage sig.

Hedens hugorm har spillet en rolle i folkesagn og fortællinger, historierne er legio og fyldt med uhygge, i virkeligheden er hugormen forholdsvis fredelig og uskadelig — tusinder af mennesker færdes i årevis i hederne uden nogensinde at se dyret, og det er kun få hugormebed, man hører om, selvom hugormen lever på adskillige lokaliteter i langt højere tal end nogen regner med.

*

En datters erindringer

Historisk samfund for Aarhus stift bringer i sin årbog for 1954 bl. a. nogle erindringer af *Mette Marie Dalgas*: »Minder fra det gamle Aarhus«. *Kjeld Elkjær* har forsynet erindringerne med et udførligt noteregister, så erindringerne, der har været opbevaret på Aarhus statsbibliotek, netop derved er af stærkt øget interesse. Mette Marie Dalgas blev født i Holstebro i 1857 og døde i 1952 i Aarhus som den sidste af *Enrico Mylius Dalgas* børn. Hendes erindringer er ikke skrevet med offentliggørelse for øje, men er udformet af frk. Dalgas, da hun var over 70 år, til benyttelse som foredragsmateriale i små intime kredse. Erindringerne er kædet meget løst sammen og er ret usikre med hensyn til navne og årstal, men rummer meget til belysning af hendes barndomsliv i det gamle Aarhus, medens faderen endnu levede. Der er mange gode kulturhistoriske iagttagelser, men den der venter at få føjet nye ting til om hedens foregangsmand *E. M. Dalgas* bliver skuffet. Der fortælles en del træk om ham og hans gerning, og navnlig dvæles der ved en køretur, hun som lille pige har deltaget i rundt i Jylland i 1870. Erindringerne levendegør derimod den kreds af fremskridtsinteresserede og betydende mænd, som den unge Dalgas omgikkes i Aarhus, og i tilknytningen til disse kloge mænd findes vel også noget af forklaringen på, at han så spontant og på så kort et åremål kunne gøre hedesagen til en landsopgave, som bar den sikre sejren i sig.

*

A/S Dover plantage holdt den 30. september generalforsamling. Formanden *Edvard Nielsen*, Dover, omtalte i sin beretning, at stormskaderne fra den 11. februar 1952 nu var udbedrede med nye kulturer. Ialt er der udført kulturarbejder for 33 800 kr., en medvirkende årsag til at driftsresultatet viser et underskud på 7285 kr. Alligevel vedtoges det at udbetale et udbytte på 5 %, idet status balancerer med 180 177 kr., ejendommene er gældfri og reserverne i kontante beholdninger udgør 126 800 kr. overfor en aktiekapital på 53 324 kr. Til bestyrelsen genvalgtes gårdejer *Sigurd Yde*, Dover.

*

Telefon 58

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor
Ølgod

Telefon 59

Alle arter Jordbrugskalk -
SKANDINAVISK KALK & KRIDT 1/2,

Hasserie - Aalborg telefon 9253 - Alba 10650
Værket telefon Sdr. Tranders 110

Frøaviscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533
Frøavl og frøhandel

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk . Telefon 45 Kjellerup
Efter kl. 17: Rødkjærsbro telefon 14

FØRER KUN Δ MÆRKEDE VARER
Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

L. KRISTENSEN

REMINGTON OG REMTOR
SKRIVEMASKINER

DANMARKS ÆLDSTE
SKRIVEMASKINE-FIRMA

FREDERIKSBERGGADE 1 A
KØBENHAVN K.

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ *C. M. Christiansen, Aarhus*
Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 27312

Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Aarhus Privatbank

Stiftet 1871

Aarhus: København:
Hovedkontor Nygade 1

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby . Telf. 1055 (2 lin.)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

A/S FISKBÆK BETONKLINKERFABRIK

A/s Fiskbæk Briketfabrik

Herborg 12

ROTTER
eller
MUS ?

RATIN'S
PRÆPARATER

Godkendt af Indenrigsministeriet
som rotteudryddelsesmidler.

Kaas-
Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni
Nørresundby
Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelse fra 2 til 15 tommer . Indhent tilbud Tlf. Højslev 3

Aktieselskabet

De danske
Sukkerfabrikker

København

Viborg Papir-Comp.

Papir & papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning.

30t. Mathiasgade 31—33.
Tlf. Viborg 802—803.

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

TELEFON SKIVE 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

TELEFON VIBORG 1330

SPAREKASSEN
FOR
SVENDBORG OG OMEGN

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening
Vesterbrogade 15
København V.
Telef. 6659 - 5974

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid: 9—15
Telefon 1500 (5 linier)
Kontor i Karup og Kølvrå

BE-BO

EEN-MANDS MOTORSÅV

Let at betjene, robust og meget driftssikker. Leveres med 18" eller 22" sværd og kæde. — Vi demonstrerer gerne maskinen for Dem, og kan sælge på fordelagtige vilkår — til konkurrencedygtige priser.

HANS P. ANDERSEN A/S

Søndergade 30 . HORSENS . Tlf. 81
Alt i skovværktøj på lager.

LOMBORGS PLANTESKOLE
Tlf. 101 8 RANNEJ - AALBORG Tlf. 999

Katalog sendes
gratis paa
Forlangende

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆRBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG
SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V.
TELEFON: CENTRAL 3785

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk
Korsør

FRØKONTORET
KOLDING

Telf. 43 - 313

FRØAVL

FRØHANDEL

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL . FRØHANDEL

E. DALGAARD SØRENSEN
AARHUS TELF 8333
ALT I BETONVARER

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

Normrør

med garantimærket
Imprægnering
Brøndrør

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Telf. 111 Bjerringbro

ALLE

 MÆRKEDE RØR

Imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

VESTJYLLANDS MERGELFORSYNING

Andelsselskab

påtager sig

udnyttelse af lokale lejer og tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentig mergel fra egne lejer.
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev Kalkværk.

Alle oplysninger, og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
kasserer,
Vostrup.

I. M. LAURIDSEN,
næstformand,
Gørding.

JESPER JESPERSEN,
formand,
Paghsallé 2, Herning. Tlf. 793 Herning.

Vestjysk Trælasthandel

Varde
Betonvarefabrik

H. Kunøe og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 619 - 620

Landbrugsrør
(drænrør)
efter Ingf. normer.

FORLANG TILBUD

Mejeriernes og Landbrugets ULYKKESFORSIKRING

Telefon Minerva 350
Gensidigt selskab

Ansvarsforsikring

Vester Farimagsgade 19
København V.

Automobilforsikring

PALUDANS PLANTESKOLE A/S KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

Aktieselskabet

GYRO

Skive Jernstøberi
og Maskinfabrik

Røde

drænrør 2" - 12"

● Fredenshøj Teglværk
Aabenræs Telefon 2127

Viborg Andels- Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring
Telef. 137 og 779

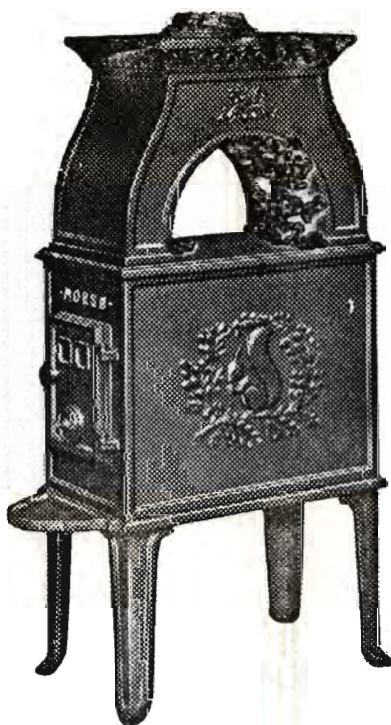
Røde drænrør indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Telefon 67 Ulstrup

A/s De forenede Teglværker
EGERNSUND TELEFON 13 OG 14
LEVERER TEGLVARER OVER HELE LANDET

*Morsø
Støbejerns*

AKTIESELSKABET
N.A. Christensen & Co.
KØL HOFLEVERANDØR
NYKØBING MORS

Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand),
forstander N. C. Nielsen og civilingeniør A. Fredborg.
Redaktør: Har. Skodshøj.